

Jaargang 40, nummer 1,
maart 2015

Historische vereniging voor de IJsseldelta Jan van Arkel

0 100 200 300 400 500 Meter.

Stamboom

van overgrootvader naar achterkleindochter

Anna J. Böeseke
(1905 - 1997)

Jantina Eelbrendina De Cock & *Adriaan Cornelis Böeseke*
(1866 - 1955) (1871 - 1942)

Helenius de Cock
(1824 - 1895)

& *Anna Beest van Andel*
(1827 - 1891)

Hendrik de Cock
(1801 - 1842)

& *Frouwina Venema*
(1803 - 1889)

De kerk als schild voor zwakkeren

Tom de Wal

SCHUIVENDE PANELEN

De veranderingen die het Rijk heeft doorgevoerd en nog gaat doorvoeren om de kosten van de zorg te kunnen beheersen, staat garant voor veel publiciteit. De coalitie in Kampen werd in december 2014 opgeofferd omdat een van de coalitiepartijen zich niet kon vinden in een vermindering van huishoudelijke hulp. Het is duidelijk dat een aantal zorgvragers andere wegen zal moeten zoeken om hulp te krijgen. In de Stentor van 24 november 2014 stond een artikel met de kop erboven. 'Kerk keert stilletjes terug als schild voor zwakkeren' Het is interessant om eens te bezien op welke manier de kerk een eeuw geleden daaraan invulling gaf We doen dat aan de hand van het opnameproces van ouden van dagen in het toen nieuwe 'Oudemannenhuis' in IJsselmuiden.

ONTSTAAN UIT PARTICULIER INITIATIEF

In juli 1912 werd op de hoek van de huidige Burgemeester van Engelenweg/Oosterholtseweg in IJsselmuiden het markante gebouw van de Theodora Elisabeth Stichting in gebruik genomen. De bekende architect G.B. Broekema was verantwoordelijk voor het ontwerp. In de volksmond werd het gebouw bekend als het 'Oudemannenhuis'. Ook werden wel namen als 'Oudemannen- en Oudevrouwenhuis' of 'het Gesticht' gebruikt. De oprichting van deze instelling werd mogelijk door een legaat¹ van Christiaan H.A.A. Engelenberg, oud burgemeester van IJsselmuiden, Wilsum en Grafhorst. Het doel van de instelling was 'de verpleging van ouden van dagen uit de gemeenten IJsselmuiden, Wilsum en Grafhorst'.² Zij moesten, 'behou-

dens bijzondere omstandigheden, den leeftijd van vijf en zestig jaren hebben bereikt, en minstens vijf jaren aan hunne opnemng voorafgaande, onafgebroken in een van genoemde gemeenten hebben gewoond, en van goed gedrag zijn'.³ Uitdrukkelijk werd bepaald dat uit elk der (toen nog zelfstandige) gemeenten Wilsum en Grafhorst twee personen in het gesticht kunnen worden opgenomen. Hiermee werd voldaan aan het verzoek van de erflater. Onder het toezicht van 'Heren Regenten' hadden een vader en een moeder de hoede voor maximaal twintig verpleegden. Deze vader en moeder waren veel jonger dan de verpleegden, maar werden toch zo genoemd, ook door de bewoners. Een dienstbode hielp deze 'ouders' daarbij. Zowel de benoeming van de regenten, van de vader en moeder als de

SAARTJE DAGLOONDER

Laurens Hoogstra

Dit verhaal is grotendeels gebaseerd op een proces-verbaal dat in 1948 is opgemaakt door de marechaussee. In dat jaar vond onderzoek plaats naar de gedragingen gedurende de bezetting van de voormalige Kamper politieagent H G.J. Spengelink. De auteur van onderstaand verhaal vond het proces-verbaal in een privéarchief en het verhaal gaat over de Joodse ziekenverzorgster Saartje Dagloonder uit Amsterdam. De vrouw had in augustus 1942 onderdak gevonden en hulp gekregen van twee Kamper vrouwen. Vrouwen die tot de verrassing van de auteur zusters van zijn oma van moeders kant zijn.

DE ONTMOETING

Het gaat al een tijdje niet zo goed met de echtgenoot van Hendrina (Dina) Meijster – Hanekamp en in 1942 wordt Johannes Albertus Antonius (Johan) Meijster opgenomen in een inrichting in Apeldoorn. Tijdens één van haar bezoeken aan haar man ontmoet Dina een jonge joodse vrouw Saartje Dagloonder. De verloofde van Saartje, Christoffel, wordt eveneens in de inrichting verpleegd en de vrouwen krijgen een band met elkaar. Na een tijdje meldt Saartje de vrouw uit Kampen dat ze voor het Rode Kruis moet gaan werken, maar ze voegt er direct aan toe dat ze dit niet doet. Ze vertelt dat haar broer door de Duitsers is gefusilleerd en dat haar moeder zelfmoord heeft gepleegd. Dina Meijster voelt aan dat Saartje zich bedreigd voelt en ze

biedt de Jodin aan om met haar mee naar Kampen te gaan en bij haar onder te duiken. Hoewel Saartje aanvankelijk twijfelt, stemt ze met het voorstel in. Maar voor het zover is, moet er een vals persoonsbewijs voor de Joodse vrouw worden geregeld en daarvoor schakelt Dina haar zus Jansje (Jans) van den Berg – Hanekamp in. Een vals persoonsbewijs regelen is echter gemakkelijker gezegd dan gedaan, maar Jans komt op het idee om net te doen alsof zij haar persoonsbewijs heeft verloren. Met dat verhaal stapt ze naar de politie en ze krijgt een tijdelijk persoonsbewijs. Jans haar “verloren” persoonsbewijs wordt gebruikt om Saartje een geheel nieuwe identiteit te bezorgen. De Joodse vrouw verft haar haren, er wordt in Amsterdam een foto van de nieuwe Saartje op het persoonsbewijs geplakt